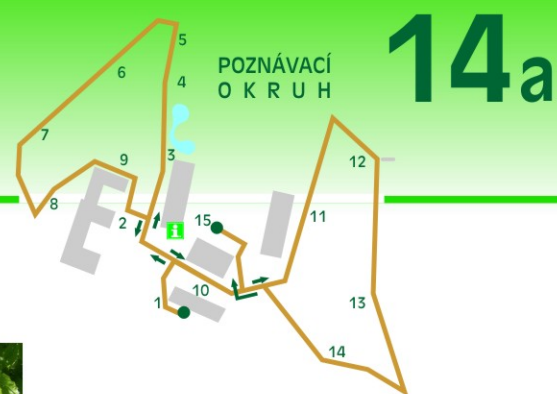

ARBORETUM ŽAMPACH

Rejstřík stanovišť poznávacího okruhu
dle českých jmen

botanický rod	vědecké jméno rodu	čís. stanoviště
AMBRŮŇ	LIQUIDAMBAR	14
ARALIE	ARALIA	10
BĚLAS	CHIONANTHUS	14
BLAHOČET	ARAUCARIA	9
BOROVICE	PINUS	6
BOROVICE	PINUS	12
BŘESTOVEC	CELTIS	11
BŘÍZA	BETULA	7
BŘÍZA	BETULA	13
BUK	FAGUS	14
CEDR	CEDRUS	8
CESMINA	ILEX	9
CYPRISOVITĚ	CUPRESSACEAE	2
ČESNEKOVNÍK	CEDRELA	13
DAVIDIE	DAVIDIA	7
DEKAISNEA	DECAISNEA	4
DOUGLASKA	PSEUDOTSUGA	12
DŘEZOVEC	GLEDITSIA	11
DUB	QUERCUS	13
DUŽISTOPKA	HOVENIA	13
GUMOJILM	EUCOMMIA	14
HABR	CARPINUS	4
HABROVEC	OSTRYA	4
HALÉZIE	HALESIA	7
HLAVOTIS	CEPHALOTAXUS	8
HLOH	CRATAEGUS	15
HLOŠINA	ELAEAGNUS	9
HROZNOVEC	EXOCHORDA	10
IDESIE	IDESIA	14
JASAN	FRAXINUS	7
JASMIN	JASMINUM	9
JAVOR	ACER	5
JAVORY OKRASNÉ	ACER	2
JEDLE	ABIES	12
JEDLE	ABIES	6
JEDLOVEC	TSUGA	9
JERLIN	SOPHORA	11
JERAB	SORBUS	11
JILM	ULMUS	6
JINAN	GINKGO	5
JIROVEC	AESCULUS	4
KALOPANAX	KALOPANAX	10
KAŠTANOVNÍK	CASTANEA	4
KATALPA	CATALPA	11
KDOULOŇ	PSEUDOCYDONIA	11
KLOKOČ	STAPHYLEA	15
KOMULE	BUDDLEYA	14
KORKOVNÍK	PHELLODENDRON	4
KRÁSNOPLODKA	CALLICARPA	9
KRYPTOMERIE	CRYPTOMERIA	9
KŘEHOVĚTEC	CLADRATIS	1
KŘÍDLATEC	PTELEA	1
KYSLOUN	XYDENDRON	14
LILJOVNÍK	LIRIODENDRON	5
LÍPA	TILIA	4
LÍSKA	CORYLUS	11
LÝKOVEC	DAPHNE	9
MAACKIE	MACKIE	14
MAHONIE	MAHONIA	9
MAKLURA	MAKLURA	11
METASEKVOJE	METASEQUOIA	8
MISPULE	MESPILUS	11
MODŘÍN	LARIX	8
MORUŠE	MORUS	11
NAHOVĚTEC	GYMNOCADUS	8
OLŠE	ALNUS	14
ORĚCHOVEC	CARYA	11
ORĚŠÁK	JUGLANS	11
OSTROLISTEC	CUNNINGHAMIA	9
PABUK	NOTHOFAGUS	10
PAJASAN	AILANTHUS	11
PAJEHLIČNÍK	SCIADOPITYS	9
PAMODŘÍN	PSEUDOLARIX	8
PAPIROVNÍK	BROUSSONETIA	14
PAROCIE	PARROTIA	14
PAVLOVNIIE	PAULOWNIA	5
PLANERA	PLANERA	13
PLATAN	PLATANUS	15
PTEROKARYE	PTEROCARYA	10
PUSTORYL	PHILADELPHUS	14
RUJ	COTINUS	4
SAKURA	MANDLOŇ	15
SASAFR	SASSAFRAS	14
SAZANÍK	CALYCANTHUS	10
SEKVOJOVEC	SEQUIADENDRON	1
SMRK	PICEA	10
STEWARTIE	STEWARTIA	13
STURÁČ	STYRAX	14
SVIDA	CORNUS	14
SVITEL	KOELREUTERIA	1
SÁCHOLAN	MAGNOLIA	14
SÁCHOLAN	MAGNOLIA	15
ŠKUMPA	RHUS	9
ŠTĚDRENEK	LABURNUM	5
TAMARÝSEK	TAMARIX	15
TIS	TAXUS	9
TISOVEC	TAXODIUM	8
TOPOL	POPULUS	4
TORREJA	TORREYA	9
TRNOVNÍK	ROBINIA	1
TUPELA	NYSSA	14
VILÍN	HAMAMELIS	9
VRBA	SALIX	14
ZELKOVA	ZELKOVA	1
ZMARLIKA	CERSIS	1
ZMARLIČNÍK	CERCIDIPHYLLUM	1

www.uspza.cz

BUK (FAGUS)

Čeleď: Bukovité (Fagaceae)
Řád: Bukotvaré (Fagales)

Rod **buk** je zastoupen 10 druhy rostoucími v mírném až meridánním pásmu severní polokoule. Vyhovují mu čerstvě vlhké půdy bohaté na vápník, do chudých a kyselých půd je nevhodný. V hlubokých půdách snáší dobru i sucho. Miluje zastínění, z čehož vyplývá spousta výhod zejména v mládí, kdy ve vlastním zastíněném podrostu bez problémů vyrostе. Jeho stinnost je ale nevýhodou pro ostatní rostliny, kterým se pod zapojeným podrostem špatně daří.

Buky jsou statné stromy až 40 m vysoké charakteristické šedou hladkou kůrou, která zůstává hladká i u starých stromů. Uen někdy je ztlavena památkou v místech, kam dosáhly lidské ruce). V zmlé jsou větve ozdobeny charakteristickými prodlouženými špičatými odstávajícími pupeny. Buky patří mezi dřeviny dlouhověké, dožívají se věšinou 200 - 300 let. V tomto věku již mají silné kmeny často napadeny houbami a jejich jinak tvrdé dřevo se stává křehkým. Podpovrchové kořeny buků bývají drceny těžkými náklady, proto je vhodné i cestní síť upravit tomuto požadavku a vytvořit ji opodál.

BUK LESNÍ

BUK LESNÍ - pupen

BUK LESNÍ - rašící pupen

BUK LESNÍ - květy

BUK LESNÍ - plod - uvnitř se dvěma trojbokými nažkami (bukvicemi)

BUK LESNÍ - semenáček

Střídavě postavené, většinou celokrajné listy buků jsou na okraji zvlněné, na podzim mědnaté. Květy jsou jednopohlavné, samčí s tyčinkami ve svazečcích, samičí po 2 v číše. Plody jsou tvrdé ostnité číšky, 20 - 25 mm dlouhé, otevírající se 4 chlopněmi, uvnitř se dvěma trojbokými nažkami (bukvice), obsahujícími jedlé jádro. Plody jsou schopné vyklíčit pouze ve tmě, pod listnatým pokryvem, k čemuž jim často napomáhají lesní zvířátka sbírající bukvice do svých zásobárén.

V parcích arboreta Žampach je buk zastoupen několika svými druhy:

Zástupcem našich domácích druhů je **buk lesní (Fagus sylvatica)**, který patří mezi nejhojnější stromy naší přírody. Ve zdejších parcích roste tento původní druh, ale můžeme zde pozorovat také mnoho jeho okrasných kultivarů.

Buk lesní (Fagus sylvatica) je velmi hustý, rozložitý, až 45 m vysoký strom s korunou v obrysu bohatě větvenou. Listy má vejčité, lesklé, celokrajné, zjara po obvodu s hedvábnými chloupky, na podzim mědnaté až zlatavě zbarvené, 5 - 11 cm velké. Svým přirozeným výskytem tento druh pokrývá severní až jižní Evropu, na východě zasahuje až na Krym. Výškově je to dřevina podhorských a nižších horských oblastí, kde vytváří jako převládající dřevina vegetační stupeň bukový, na přechodech zejména bukodubový, dubobukový a smrkobukový. Je všestranně použitelný a vhodný i pro tvarování, proto lze z něho vytvořit ideální kompaktní živý plot pro podhorské a horské oblasti. Z buku lesního byla vyšlechtěna celá řada velmi atraktivních kultivarů, které se liší jak různým zbarvením a tvarem listů, tak i rozličnými habitusy a proto se dají upotřebit nejen ve velkých sadových úpravách, ale i v menších zahradách. Ve zdejších parcích lze pozorovat následující kultivary systematicky rozčleněné.

BUK LESNÍ 'Pendula' Arboretum Žampach

Kultivary s převládajícím habitem:

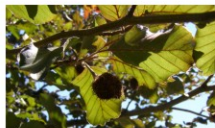
'Pendula' - charakteristický obloukovitě odstávajícími větvemi a větévkami víceméně svisle nícími, často až k zemi; **'Purple Fountain'** - užšího vzpřímeného vzrůstu, vrcholové větve vzpřímené, sekundární převísalí, listy světleji červenohnědé; **'Purpurea Pendula'** - s nižší, deštníkovitou, na všechny strany pravidelně převísalí korunou, listy tmavěji červenohnědé; **'Tortuosa'** - keřovitý, do šířky obloukovitě k zemi převíslý, s bizarně propletenými větvemi.

Kultivary s klasickým habitem:

'Atropurpurea' - červenolistý kultivar, intenzivně vybarvený však pouze na začátku vegetace; **'Albovariegata'** - listy užší než původní druh, na okraji nepravidelně vykrajované a žlutobílé; **'Luteovariegata'** - listy užší a menší než původní druh, na okraji nepravidelně vykrajované, se žlutým lemem; **'Tricolor' (= Roseomarginata)** - listy se zvlněnými okraji, mělce zubaté, okraj bílozelený a červený; **'Asplenifolia'** - výrazně stříhané listy; **'Rohanii'** - užší, tmavě červené, zubaté listy, částečně deformované; **'Quercifolia'** - listy menší než původní druh, okraje hluboce vykrajované a zvlněné; **'Zlatia'** - při rašení listy zlatožluté, později zelenožluté.

BUK LESNÍ 'Quercifolia' Arboretum Žampach

BUK LESNÍ 'Atropurpurea' Arboretum Žampach

BUK LESNÍ 'Albovariegata' Arboretum Žampach

Kultivary sloupovité:

'Fastigiata' a **'Dawyck'** - úzce sloupovitého habitu, většinou až k zemi zavětvené; **'Dawyck Gold'** - jako 'Dawyck', na jaře a na podzim však zlatožlutě zbarvený; **'Dawyck Purple'** - jako 'Dawyck', listy purpurově hnědé; **'Red Obelisk'** - výrazně laločnaté, hnědočervené listy.

BUK LESNÍ 'Tricolor' Roseomarginata

BUK LESNÍ 'Cristata'

BUK LESNÍ 'Rotundifolia'

BUK LESNÍ 'Rotundifolia'

BUK LESNÍ 'Asplenifolia' 'Rohanii'

Od východu vítr hladí dlouhým tahem noc.
Mina zdvihla se a pádí, měsíc zapadá.
Hluboký stín stromu chladí pivoňky růžovou tvář.
Rozžínám lampu:
-Pivoňko, nespi -
at kolem tebe chvěje se lampy mé kmitavá zář!

Su Tung-pro, PIVOŇKA

BUK VELKOLISTÝ Arboretum Žampach

Buk japonský (Fagus japonica) je původem japonským, kolem 20 m vysokým stromem již od země vícekmenným. Jeho vejčité listy jsou 5 - 10 cm dlouhé, lehce laločnaté, s rubem namodralým. Výrazně odlišná je pouhých 6 - 8 mm dlouhá číška plodu, ze které zřetelně vyčnívají nažky asi 12 mm dlouhé.

Až do Jihovýchodní Evropy z Malé Asie zasahuje **buk východní (Fagus orientalis)**, až 40 m vysoký strom, který se od našeho domácího buku lesního odlišuje zejména v dospělosti zřetelně brázditou kůrou a listem nejširším nad svojí polovinou.

BUK JAPONSKÝ detail listové čepele

BUK JAPONSKÝ

Fagus x taurica je křížencem - „přechodovým druhem“ mezi F. sylvatica a F. orientalis se kterým se můžeme setkat v přírodě např. v oblastech Ukrajiny, Krymu a Kavkazu.

BUK VÝCHODNÍ

Zetléním listů buků vzniká velmi kvalitní zem zvaná „bukovka“, kterou lze použít jako náhradu rašeliny. Buky mají podle staré pověsti smrtící účinek na hady, kteří by se dotkli jejich kůry. Blesk se bukům vyhýbá to je statisticky dokázáno. Pravidelně je to způsobeno kořeny tohoto stromu, které jsou mělce rozprostřeny pod povrchem půdy. Podle Bachových květových terapií buková esence vrací lidem veselí a radost a pomáhá k toleranci a soucitu.

V rezervaci bukového pralesa (nedaleko Vysokého Chvojna) lze pozorovat přirozený život bukového lesa a uvědomovat si procesy, které probíhají v „ekosystému“ lesa s jejich významem pro člověka. Jeden dospělý strom v době vegetace potřebuje přijmout až 100 litrů vody denně. Na nepříznivých stanovištích (např. v městské chodníkové výsadbě) pak snadno dochází ke strádání a chřadnutí stromů. Síla kořenového vztahu a další fyzikální procesy přivádějí vodu s živinami cévním systémem stromů až k listům „rychlostí“ 4 - 6 metrů za hodinu. Zelené listy pak s využitím světelné sluneční energie (tzv. fotosyntéza) zajišťují látkovou přeměnu nezbytnou pro život stromu a ve svém důsledku pro život člověka. Stromy při tomto procesu dodávají naší atmosféře přibližně tolik kyslíku, kolik oxidu uhličitého přijímají. Jediný takový vzrostlý strom může uvolnit za den až 7000 l kyslíku (což odpovídá denní spotřebě více než 50 lidí). Listy stromů také fungují jako účinný prachový filtr. Jeden hektar bukového lesa je schopen každoročně vázat až 50 tun vzdušných imisí. Lesy ovlivňují vodní hospodářství a klima krajiny, jsou schopny zadržet velké množství srážkové vody, kterou postupně vypařují zpět do ovzduší (v tomto případě jeden hektar našeho bukového lesa v jednu horkém letním dni osvěží vzduch asi 30 m3 odpařené vody). Řešení problému odumírání lesů se tedy netýká toliko vzhledu našeho životního prostředí.

Státní přírodní rezervace bukového pralesa u Vysokého Chvojna - chráněna od r. 1908

Tento projekt byl realizován za finanční spoluúčasti Evropské unie.

Seznam použité literatury k náhledu na úvodním panelu, lektor a odborná spolupráce Ing. Pavel Klevcov, Ing. Miroslav Kunt, Ph.D a kolektiv.

chráněná parková výsadba
ZÁKAZ POŠKOZOVÁNÍ

